

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

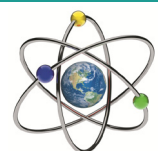
№4(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 506 sahifa,
2-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Yangi O'zbekistonning mintaqaviy va global geosiyosiy pozitsiyasi: milliy o'zlik va media reprezentatsiya tahlili	16
Salim Doniyorov	
Axborot kommunikatsiya texnologiyalari vositasida o'quvchilarning adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirish	21
Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich, Xoldarova Gulchehra Tajibayevna	
Adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirishda elektron darsliklar va multimedia vositalaridan foydalanish.....	26
Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich	
Ta'limdagi hurfikrlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	29
Yunusov Dilshod Raxmatovich	
Boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quvchilarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	32
Aliqulova Habiba Bahranovna	
Ayollar boksida jismoniy tayyorgarlikning yosh qizlar salomatligiga ta'siri	36
Majidov Ruslan Rustam o'g'li, Komilova Ismigul O'ktamjon qizi	
Talaba-yoshlarda internet risklarning oldini olishning pedagogik modeli	41
Muradova Maftuna Komilovna, Mamadaliyeva Umida Isroiljonovna	
Диагностика креативности студентов педагогических вузов в процессе изучения специальных дисциплин.....	44
Уразова Марина Батыровна, Соибова Толифа Дилмуродовна	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetentlikni shakllantirishning metodik xususiyatlari.....	49
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Mariya Montessori ta'limida bolalarning mustaqilligini va ijodiy faoliyatini rivojlantirishning pedagogik-didaktik shart-sharoitlari.....	53
Asqarova Ma'mura Sadriddinovna	
O'spirinlik yoshida namoyon bo'ladigan agressiv xulqning psixologik xususiyati	59
Atajanova Xurjon Pirnazar qizi	
O'zbekiston jurnalistikasining rivojlanishida jadidlarning o'rni: jurnalistikada yangi trend	64
Murtozayeva Nigora Murtoza qizi	
Virtual ta'lim texnologiyasining ta'lim jarayonini takomillashtirishdagi ahamiyati.....	67
Muxsiyeva Aziza Shamsitdinovna	
Kelajakdagi o'qituvchilarning pedagogik kreativligini ta'limiy o'yinlar orqali rivojlantirish yo'llari	69
N. A. Musayeva	
Talabalarda lisoniy tafakkurni shakllantirishga psixolingvistik yondashuvning didaktik tamoyillari	76
Odiljonova Kamola Abduvosit qizi	
Strategies for Overcoming Difficulties in Using Authentic Materials in English Language Teaching	81
Qosimov Jaloliddin Abduvali o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishning pedagogik imkoniyatlari	84
Qurbonova Buzaynab Nurmuxammadiyevna	
Inspektor-psixologlarda ijtimoiy-psixologik kompetentlikning kasbiy faoliyatdagi ahamiyati	87
Raxmanova Dilnoza Farmanovna	
Qo'ng'iro't tumani toponimlarining leksik-semantik va genetik xususiyatlari	90
Shamshaddinova Saodat Saparbayevna	
Variativ yondashuv asosida 5–9-sinf o'quvchilarida valeologik madaniyatni rivojlantirishning didaktik modeli va metodik ta'minoti	93
Shamuratov Asqar Abdullayevich	

The Structural Composition and Developmental Stages of Critical Thinking Skills.....	98
<i>Shuxratjon Ismoiljonov Boymirza o'g'li</i>	
Yosh rahbar kadrlarni lavozimlarga tayinlashning psixologik xususiyatlari.....	106
<i>Sobitov Otabek</i>	
O'zbekistonda erta turmush qurish masalasi va uning psixologik tahlillari.....	111
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Adaptiv sportning inklyuziv ta'lim tizimida alohida ta'limga ehtiyoji bo'lgan o'quvchilarning jismoniy va funksional rivojlanishidagi ahamiyati.....	114
<i>Xasanova Sarvinov To'liqinjon qizi</i>	
Yosh futbolchilarda texnik mahoratni rivojlantirishda differentsiallashgan mashg'ulotlar modelini qo'llash samaradorligi	118
<i>Zayniddinov Tojiddin Baxriddinovich</i>	
Фразеологизмы как носители культуры: проблемы перевода и методы обучения	123
<i>Хамидова Гулноза Турсунбой кизи</i>	
Talabalarni kreativ yondashuv asosida tarbiyaviy–innovatsion faoliyatga tayyorlash jarayonlari.....	127
<i>Adizova G. M.</i>	
Iqtidorli bolalarni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash	131
<i>Ismoilova Adolat Anvarovna</i>	
STEAM – ta'lim texnologiyasi asosida o'quvchilarning fazoviy tasavvurlarini rivojlantirish metodikasi	134
<i>So'fiboyeva Gulchehra Mamurjonovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ko'nikmalar va kompetentlikni shakllantirishning pedagogik asoslari.....	138
<i>Fayzullayeva Xovoxon Xayrullo qizi</i>	
Inklyuziv ta'limga muhtoj bolalar bilan ishlashda tarbiyachining roli.....	142
<i>Mansurova Lobar Luqmon qizi, Boqiyeva E'zoza Mashrab qizi</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bolalarni ta'lim-tarbiyalashning ilmiy-pedagogik asoslari.....	146
<i>Tojiboyeva Osiyoxon Alisher qizi</i>	
Xalqaro ta'lim tashkilotlari faoliyatining nazariy asoslari.....	150
<i>Abdusamadova Aziza Kamoliddin qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy texnologiyalar asosida ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimi sifatida.....	153
<i>Shanazarov Otabek</i>	
Maktabgacha ta'limda STEAM yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik strategiyalari	158
<i>Radjapova Xuzra Tirkashevna, Abdullayeva Sarviniso</i>	
Matematika ta'limida modellashtirishning psixologik va metodik asoslari: disum loyihasi tahlili.....	161
<i>Xaydarov Xurshid Ismatovich</i>	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda gandbolchilarning tezkorligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	166
<i>Ismatullayeva Zuhra Rustam qizi</i>	
Osiyo xalq o'yinlari asosida jismoniy tarbiya jarayonini samarali tashkil etishning pedagogik shartlari	170
<i>Abdullayev Yashnarjon Mahkamovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning innovatsion kompetentligini shakllantirishda klasterli ta'lim muhitining imkoniyatlari.....	173
<i>Abduraxmanov M. B.</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tanqidiy fikrlash.....	178
<i>Chinaliyeva Ayjamal Baxitjanovna</i>	
Talabalarda raqamli ta'lim madaniyatini rivojlantirish.....	181
<i>Eshqurbonova Nafisa Bahodir qizi</i>	
Blended Educational Technologies in Higher Education: A Systematic Analysis of Foreign Research.....	183
<i>Fozilova Maxina Adashevna</i>	
Voyaga yetmaganlarda deviant xulq shakllanishida ijtimoiy-psixologik omillarning roli.....	188
<i>Galdiyeva Mehribon Durdiyevna, Saydazimov Alisher Nurali o'g'li</i>	

Boshlang'ich tayyorlov guruhida ulotqirish texnikasi elementlarini o'rgatish samaradorligi.....	191
<i>Hayitmurodova Nasiba Abdusalimovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tarbiya fanini o'qitishning metodik tayyorgarligini takomillashtirish zaruriyati.....	197
<i>Inoyatova Zulfiya Xamdammovna</i>	
Talabalarni ilmiy-tadqiqot faoliyatiga jalb etishning metodologik asoslari.....	199
<i>Karimova Madinabonu Dilshodbek qizi</i>	
Kompetentligini baholash mezonlari va indikatorlarini ishlab chiqish	203
<i>Kayumov Oybek Achilovich</i>	
Kasbiy refleksiya asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini rivojlantirish.....	209
<i>Miraxmedova Mubina Mirxalil qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq ko'nikmalarini rivojlantirish.....	211
<i>Nisanbayeva Akmaral Kaldibayevna</i>	
Maxsus ta'lim dasturlari orqali iqtidorli talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish	214
<i>Rayimova Shahlo Sobirjon qizi</i>	
STEAM ta'limida ijtimoiy intellektni rivojlantirish metodlari	217
<i>Toshev Elbek Choriyevich</i>	
Innovatsion texnologiyalar va ularning tasviriy san'at o'qituvchilarini tayyorlash tizimidagi roli.....	223
<i>Usmanov Botir Allaberdiyevich</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirishda volontyorlik faoliyatining ahamiyati.....	227
<i>Xalilova Dilnoza Furkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda robototexnikaning ahamiyati va o'rni	230
<i>Xodiyeva Dilrabo Pirimovna</i>	
Working With Visual AIDS in Teaching English in Primary Education	233
<i>Yunusova Nodira Akhmadjanovna</i>	
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari	237
<i>Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna</i>	
The Psychological Impact of Social Media on Youth	242
<i>Dilfuza Qarshiboyeva</i>	
Maktab direktori nutq etiketi – ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan samarali muloqot asosi	246
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna</i>	
Dizatriyali bolalar monologik nutqini innovatsion texnologiyalar orqali rivojlantirish.....	250
<i>Pardayeva Muxlisa</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida bilish jarayonlarning ahamiyati.....	257
<i>Xaydarova Umidaxon Baxromjon qizi</i>	
Enhancing the Professional Competence of English Language Teachers.....	259
<i>Karimova Dilshoda Sodiqjon qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda montessori metodi bo'yicha sezgir davrlar	264
<i>Tojiakhmedova Maftuna Umarjon qizi</i>	
“Personal learning assistant” vositalari asosida bo'lajak pedagoglarni tayyorlash tizimidagi zamonaviy tendensiyalar tahlili.....	268
<i>Muradova Maftuna Komilovna, Turobova Ro'zoy Bekmurotovna, Xayrullayev Mo'minbek Anvar o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida adabiy-nutqiy kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	272
<i>Ravshanova Dildora Sagdullayevna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida elektron axborot-ta'lim muhitining mohiyati va tarkibiy tuzilmasi.....	279
<i>Temurov Sobirjon Yo'ldoshevich</i>	
Zamonaviy ta'lim menejmentida innovatsion yondashuvlarning ahamiyati (boshlang'ich ta'lim misolida) ..	283
<i>Pardaboyev Doston</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oilaning hamkorligida qadriyatlar tarbiyasining amaliy asoslari	286
<i>Xaydarova Mavluda Mo'yidinjon qizi</i>	

Zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari integratsiyasi asosida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish bosqichlari va samarali shakllari.....	292
<i>G'oziyeva Mohlaroyim Qodirxon qizi</i>	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega bo'lgan bolalarning (aqliy nuqson) ovqatlanish tartibi	295
<i>Sh. M. Ro'ziyeva</i>	
Boshlang'ich sinflarda ona tili darslarida imlo savodxonligini oshirishda geymifikatsiya o'yini orqali samarali tashkil etish	299
<i>Mergenbaeva Asiya Erkebaevna</i>	
Musiq a o'qituvchisining pedagogik muloqatining ta'lim jarayonidagi ahamiyati	304
<i>S. M. Raxmonberdiyeva</i>	
Ijtimoiy-maishiy hayotga yo'naltirish darslarida zaif eshituvchi o'quvchilarning nutqini rivojlantirish	307
<i>Abdulxamidova Gulnoza</i>	
Ispaniya davlati ijtimoiy hayoti, madaniyati va o'ziga xos ta'lim tizimi	311
<i>Umarova Malika Xisabidinovna, Sabirova Nodira Ibrohimovna</i>	
Ertaklardagi so'zlardan foydalangan holda nutqi rivojlanmagan bolalarda muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish metodologiyasi	316
<i>G'opporova Mahliyoxonim</i>	
Tarbiya fanida hadislar va milliy qadriyatlarni integratsiya qilishning pedagogik imkoniyatlari	319
<i>Axmedov Boburjon Vasikovich</i>	
Chaqiriqqacha harbiy ta'lim tizimida o'quv-biluv kompetensiyalarini rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari	324
<i>Mirzayev Shavkat Turdibayevich</i>	
Mustaqil ta'lim olish faoliyati tushunchasining pedagogik mohiyati va tarkibiy tuzilmasi (fizika fani bo'yicha).....	328
<i>Esanmurodov Otamurod Boboqand o'g'li</i>	
Oliy ta'limda immersiv yondashuvning mohiyati.....	333
<i>Muradova Maftuna Komilovna, Jontemirova Nozima Abdijabbor qizi</i>	
Yengil atletika mashg'ulotlari tizimida sportchilarning psixologik tayyorgarligini shakllantirish va rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari.....	337
<i>Yigitaliyev A. F.</i>	
Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasida o'quvchilarning harakat faolligini rivojlantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari.....	343
<i>D. R. Abdusalomov</i>	
Futbolchilarni tayyorlash jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llashning samaradorligi...	348
<i>Mirbabayev Muzaffar Ismatillayevich</i>	
Empirik tushunchalar va ularning hospital pedagogikadagi pedagogik-psixologik roli	353
<i>Sapayeva Mavluda Shanazarovna</i>	
Ayollarga nisbatan zo'ravonlikka qarshi kurash va huquqiy himoya.....	357
<i>Ibragimova Feruza Bahodirxonovna</i>	
Integrativ yondashuv asosida kongruentlik kompetensiyasini shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar.....	362
<i>Kamalova Dilobar Tairovna</i>	
Og'ir atletikachilarning ko'p yillik tayyorgarlik jarayonini tashkil etish	366
<i>Raximov Farxod Maxmudovich</i>	
Haqiqiy materiallardan foydalangan holda o'qishni o'rgatish	370
<i>Axmedov Husen Uzairovich</i>	
Maktabgacha ta'limda innovatsion va fiziologik yondashuvlarning o'ziga xos xususiyatlari.....	376
<i>Ruziyeva Gulsara Temirqulovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida talaba-yoshlarning jismoniy tarbiyasi.....	380
<i>Nazarov Zokir Abdurahmonovich</i>	
Tafakkur va mantiqiy fikrlash bo'lajak pedagog shaxsining nutq madaniyati omili sifatida	383
<i>A. Sh. Jumayev</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarida turizm vositasida tolerantlikni rivojlantirish pedagogik muammo sifatida.....	386
<i>Abdumannatova Aziza Abdumajit qizi</i>	

Zamonaviy didaktik vositalar asosida talabalarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	390
<i>Asobayeva Noila Samatovna</i>	
Axborot texnologiyalarini kasbiy faoliyatda qo'llash" fanidan amaliy va laboratoriya mashg'ulotlarini samarali tashkil etish	395
<i>Axmedova Zebixon Siddikovna</i>	
Talaba shaxsini ma'naviy-axloqiy tarbiyalashga qo'yilgan pedagogik talablar	399
<i>Boliyev Uchqun Ismatovich</i>	
Translation of Phraseological Units in Mass Media Texts.....	402
<i>Eshmurodova Ziyodaxon Urinbayevna</i>	
Phraseologisms in Modern Russian: A Corpus-Based Analysis of Structural, Semantic, and Functional Dynamics	405
<i>Farkhod Kholmatov</i>	
Yosh sportchilarda sprinterlik qobiliyatlarini rivojlantirishda o'yin uslubidagi mashqlarning o'rni.....	413
<i>G'oibov Yusufali Buxoraliyevich</i>	
Imitatsion mashqlarni nutqni avtomatizatsiyalash jarayonida qo'llash metodikasi	417
<i>G'aniyeva Muhabbat Lutfullayevna</i>	
1879-1894-yillarda yevropa va aqshdagi asos soluvchi laboratoriyalar evolyutsiyasi orqali eksperimental psixologiya genezisining qiyosiy-tarixiy tahlili.....	420
<i>Haydarov Farhod Ilnazarovich</i>	
Maktab direktori nutq etiketi – ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan samarali muloqot asosi	423
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna</i>	
Bolalarda gigiyeniya qoidalarini o'rgatishning pedagogik ahamiyati	427
<i>Kalkonova Lutfiya Yusufovna, Safarova Qizlarxon</i>	
Kasbiy refleksiya va portfolio metodining ta'lim jarayonidagi ahamiyati	430
<i>Ismoilova Adolat Anvarovna, Kamoliddinova Mahliyoxon Zohidjon qizi</i>	
Практическая работа по развитию логического мышления учащихся начальных классов через дидактические игры	433
<i>Отажонов Ж. М., Мамарасулова М. А.</i>	
Umumta'lim maktablarida "tarbiya" fanini o'qitish jarayonida mavjud muammolar, ularning sabablari va takomillashtirish yo'llari.....	436
<i>Mamirova Shaxnoza Xudoyqulovna</i>	
Word Formation and Vocabulary Enrichment in Modern English and Uzbek Languages	440
<i>Muminova Feruza Muratdjanovna</i>	
Nodavlat ta'lim tashkilotlarining maktabgacha ta'lim tizimidagi o'rni va rivojlanish tendensiyalari	443
<i>Muminova Nargiza Sabitdjanovna</i>	
Shaxs taraqqiyotining turli bosqichlarida refleksiyaning rivojlanishi	447
<i>N. I. Xalilova</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda inklyuziv kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik asoslari	450
<i>Omanqulova Shohida Nematillo qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda gender madaniyatni shakllantirishda milliy qadriyatlar va zamonaviy yondashuvning uyg'unligi	455
<i>O'tkirova Zuhraon Ahmedjanovna</i>	
Developing Listening and Speaking Skills in Middle School	458
<i>Rakhmonova Dilrabokhon Salokhiddin kizi</i>	
Bolalarda gigiyena qoidalarini o'rgatishning pedagogik ahamiyati	461
<i>Kalkonova Lutfiya Yusufovna, Safarova Qizlarxon</i>	
Avlodlar nazariyalari haqidagi mulohazalarning nazariy tahlili: baby boomerlar, X, Y, Z avlodlari.....	464
<i>Umarova Sitora Muxlisovna, Sharifova Mahtob Murodjonovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari	467
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Sofoyeva Oysha Davlatyorovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda arifmetik amallarni o'rgatishning samarali metodlari.....	470
<i>Solijonova Mavluda Zokir qizi</i>	

Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini takomillashtirishning nazariy-metodologik asoslari.....	472
<i>Toxirov Botirjon G'ofurjon o'g'li</i>	
Chaqiriqqacha harbiy ta'limda talabalarning harbiy ko'nikmalarini shakllantirishda psixologik omillarning o'рни.....	477
<i>Tursunov Shaxzod Ramazonovich</i>	
Bolalarning jismoniy faolligini oshirish va jismoniy rivojlantirish bo'yicha noan'anaviy jismoniy mashqlarning ahamiyati	480
<i>Xalmatova Nasiba Bozorboyevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirish muammolari	485
<i>Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faolligini rivojlantirishda bolalar adabiyotidan foydalanish ..	488
<i>Yuldoshova Mehriniso Ochildiyevna</i>	
Hosila va uning tatbiqlarini o'rgatishda zamonaviy yondashuvlar	491
<i>Absamatov Zuxriddin Axmad o'g'li</i>	
Развитие речи у детей как ключевой фактор формирования личности.....	496
<i>Дустова Дилдора Собиржановна</i>	
Boshlang'ich sinflarda geometrik tasavvurlarni shakllantirish metodikasi	498
<i>Imamova Nasiba Xurramovna</i>	
Дидактические основы подготовки будущих педагогов к лекционной деятельности.....	501
<i>Нодира Азаматова</i>	

SHAXS TARAQQIYOTINING TURLI BOSQICHLARIDA REFLEKSIYANING RIVOJLANISHI

N. I. Xalilova

Renessans ta'lim universiteti "pedagogik ta'lim va psixologiya" kafedrası
 professori, psixologiya fanlari doktori (DSc)

Annotatsiya: Maqolada shaxs rivojlanishining turli bosqichlarida refleksiyaning namoyon bo'lishining o'ziga xos jihatlari asoslab berilgan. Shuningdek, turli yosh davrlarida refleksiyaning taraqqiy etishi bilan bog'liq masalalar izohlangan. Ayniqsa, refleksiyaning rivojlanishi maktabgacha tarbiya yoshidan boshlanib, to o'spirinlik davrigacha davom etishi hamda namoyon bo'lishining xarakterli xususiyatlari ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: refleksiya, maktabgacha tarbiya yoshi, tafakkur, egosentrizm, nutq, identifikatsiya, shaxs sifatlari, "Men" obrazi, kichik maktab yoshi, o'smirlik davri, o'spirinlik yoshi, shaxsiy refleksiya, sensitiv davr.

Abstract: The article substantiates the peculiarities of the manifestation of reflection at different stages of personality development. Issues related to the development of reflection in different age periods are also explained. In particular, it is shown that the development of reflection begins from preschool age and continues until adolescence, as well as the characteristic features of its manifestation are revealed.

Key words: reflection, preschool age, thinking, egocentrism, speech, identification, personality traits, "I" image, primary school age, adolescence, personal reflection, sensitive period.

Аннотация: В статье обоснованы особенности проявления рефлексии на разных этапах развития личности. Также объясняются вопросы, связанные с развитием рефлексии в разные возрастные периоды. В частности, показано, что развитие рефлексии начинается с дошкольного возраста и продолжается до подросткового возраста, а также раскрыты характерные особенности её проявления.

Ключевые слова: рефлексия, дошкольный возраст, мышление, эгоцентризм, речь, идентификация, качества личности, образ "Я", младший школьный возраст, подростковый возраст, личная рефлексия, сензитивный период.

KIRISH

Ma'lumki, psixologiya borasida olib borilgan tadqiqotlarga ko'ra, dastlab refleksiyaning namoyon bo'lishini maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda kuzatish mumkin. Shubhasiz, bu yoshdagi bolalarda refleksiya yaqqol namoyon bo'lmaydi. Bu fikrning tasdig'i sifatida J. Piaje bolalar tafakkurining egosentrizm fenomeni va egosentrik nutqi haqidagi g'oyalarini, ya'ni uning psixologik mohiyati bolaning o'z nuqtai nazarini boshqalarniki bilan muvofiqlashtira olmasligi, desentratsiyaga nisbatan qobiliyatsizligida namoyon bo'ladigan xususiyat mavjudligida ko'rish mumkin. Asta-sekin bola o'zini boshqalar, ertak yoki tasavvur qilingan qahramonlar bilan identifikatsiya qilish qobiliyatiga ega bo'ladi va bu uning keyingi ijtimoiylashuvining asosiy mexanizmiga aylanadi.

Identifikatsiya – shaxsning o'zini o'zga odam bilan emosional va boshqa tomondan tenglashtirishidir. Odatda, bola o'zida ijobiy his-tuyg'ularni vujudga keltiradigan obrazlar bilan identifikatsiya qilishga intiladi. Identifikatsiya orqali u ko'plab axloqiy etalonlarni bilib boradi va uning asosida shaxs xislatlari rivojlana boshlaydi. Bu obrazni o'zlashtirish bilan bola u orqali o'zini o'zi anglay boshlaydi, natijada o'z xulq-atvori va etalon xulq-atvorni taqqoslab ko'radi. O'zining axloqiy "Men"ini etalon va boshqa kishilarning "Men"i bilan muvofiqlashtirish nisbatan hissiy va aqliy zo'riqishni talab qiladi hamda bu refleksiv qobiliyatlar rivojlanishining boshlanishi hisoblanadi. Shakllanayotgan refleksiya bolada o'ziga nisbatan munosabat va o'zi haqidagi tasavvurning rivojlanishiga yo'nalgan shaxsiy refleksiyaning birinchi shakli hisoblanadi^[3].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ta'kidlash joizki, kichik maktab yoshida refleksiv qobiliyat yangi sifatlar bilan yanada kengayib boradi. Shuningdek, bu davr o'zini shaxs sifatida anglash ehtiyojining tarkib topishi bilan tavsiflanadi. Boshqa yosh davrlaridan farqli ravishda, o'smirda o'z-o'ziga nisbatan, o'zining ichki ruhiy hayotiga, o'z shaxsining sifatlariga qiziqish yuzaga keladi. Uning rivojlanishidagi muhim omil sifatida intellektual refleksiyaning taraqqiyotiga ham qulaylik tug'diradigan o'quv faoliyati maydonga chiqadi. O'quv topshiriqlarini bajarish vaziyatida o'zining aqliy harakatlarini izlash hamda saralash jarayonida refleksiyaning yangi turi namoyon bo'la boshlaydi. Aqliy harakatlarni tahlil qilish va rejalashtirish bilan birga refleksiya mazkur yosh uchun psixik yangi tuzilma sifatida gavdalanadi. Tadqiqotlarning ko'rsatishicha, boshlang'ich ta'limning oxiriga kelib, o'quvchilarning yarmidan ko'pida intellektual refleksiya shakllanadi [2].

O'smirlik davri o'zini o'zi anglashning rivojlanishi uchun faol davr hisoblanadi. Uning rivojlanish vositasi esa shaxsiy refleksiyadir. O'smir o'zini o'zi anglashni yangi material bilan boyitish orqali o'zini o'rganishni chuqurlashtirib boradi. U o'zining shaxs xususiyatlari, atrof-dagilar bilan munosabati, imkoniyat va intilishlari, kuchli va kuchsiz tomonlarini o'rganib boradi. Refleksiya kelajak va o'tmishni bir-biri bilan bog'laydi, bolalikdagi kattalik hayoti haqidagi kutishlarini taqqoslab ko'radi. Refleksiyaning mazmunli rejasi juda keng bo'lib, o'smir atrof-olamni, boshqa insonlarni, o'zini o'zi va shaxsiy refleksiyasini tahlil qiladi.

Refleksiyaning muhim xususiyati uning boy emosionalligidir. Tez o'zgarayotgan tashqi ko'rinish, o'zini boshqalar bilan idrok qilish, o'quv faoliyatidagi muvaffaqiyat va qobiliyatlar doimo refleksiyaning fokusida bo'ladi hamda kuchli kechinmalarni vujudga keltiradi, natijada ularning o'zi ham refleksiyalanadi. O'smirlik davri refleksiyasining yana bir muhim xususiyati uning erkin assotsiatsiyalanishidir. O'smir o'zining ruhiy kechinmalari va tashqi vaziyat ta'sirida turli yo'nalishlardan kelayotgan fikrlar bilan band bo'ladi. Biroq refleksiyaning markazida uning o'zi, ya'ni shaxsi turadi. Aynan refleksiyada u o'zini o'zi identifikatsiyalash ehtiyojini qondiradi, uni hammadan ko'proq o'zining "Men"i qiziqtiradi. O'smir "Men"ini tushunishga harakat qiladi, "Men kimman?" degan savolga javob topish mazkur davrning eng asosiy muammosi hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Shubhasiz, refleksiv qobiliyatlar barcha o'smirlarda bir xil emas. O'smirlik davrida refleksiyaning jadalligi va kengligi bolalikdagi oilaviy tarbiya, oilaviy an'analar, yaxshi kitoblar o'qish va ularni muhokama qilish, boshqa kishilarning fikrlari va kechinmalariga e'tiborli bo'lish, olamning yaratilishidan hayratga tushish kabi omillar ta'siri bilan bevosita bog'liqdir.

Biroq barcha o'smirlar uchun xos bo'lgan xarakterli holat – ularga tabiat tomonidan berilgan qisqa vaqt ichida o'zini ma'naviy jihatdan yuqori darajaga ko'tarish imkoniyatiga egaligidir.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'spirinlik o'smirlikdan kattalikkacha bo'lgan davrdagi qisqa muddat bo'lib, uning yosh chegarasi 15-16 yoshdan 21-25 yoshgacha bo'lgan davrni o'z ichiga oladi. Aynan o'spirinlikda insonning shaxs va fuqaro sifatida shakllanishi ro'y beradi. Mubolag'asiz, uni shaxsning ikkinchi tug'ilish davri deb aytilish mumkin. O'spirinlikning eng muhim ma'naviy vazifasi shaxsiy va kasbiy o'zini o'zi anglash jarayonidir. O'spirin o'ziga va boshqalarga nisbatan ichki pozitsiyani (maqomni) shakllantirishga harakat qiladi (Men kimman?, Nima uchun yashayapman?, Hayotda men kim bo'lishim mumkin?). O'spirinlik davrida hayotiy qadriyatlarni tanlash muammosi juda kuchli kechiriladi. Aynan o'spirinlik davrida ezgulik va yovuzlik, oriyat va orsizlik, huquq va majburiyatlar kabi kategoriyalarni anglash hamda hayotga nisbatan o'zining ichki munosabatini tanlaydi. Mazkur muammolar o'spirin uchun tengdoshlari va o'zi bilan bo'ladigan qaynoq tortishuvlarning predmeti hisoblanadi. Refleksiya o'spirinlik davrida juda katta ma'naviy vazifani bajaradi, ya'ni aynan u tufayli muhim kashfiyot – o'zining ichki olamini kashf etish amalga oshiriladi [4].

O'spirinning rivojlangan refleksiyasi ko'p fonli bo'lib, u o'zining his-tuyg'u va kechinmalarini aks ettirish, o'ziga nisbatan boshqa kishining munosabatlari qanchalik samimiy ekanligini aniqlash imkonini beradi. Refleksiya o'spirinning ichki dunyosi maydonini dinamik, jonli va dramatik qiladi. Tadqiqotchi N.I. Gutkina tomonidan ilk o'spirinlik davridagi refleksiyani o'rganishga bag'ishlangan tadqiqotlarida ko'rsatishicha, 9-10 sinf o'quvchilarining 80%ida shaxsiy rejadagi refleksiya mavjud ekanligi aniqlangan. Odatda refleksiv pozitsiyaga (maqomga) o'tishda muloqotdagi nizoli vaziyatlar (82% tekshiriluvchilarda) muhim qo'zg'atuvchi sifatida namoyon bo'ladi va yuqori sinf o'quvchilarining o'zini o'zi tahlil obyektiga aylanadi [1].

Refleksiya ijtimoiy tizimda konstruktivdir: u tashqi olamga nisbatan shaxsiy maqomini aniqlashga yordam beradi. Bu yoshda inson o'zining keyingi davrdagi rivojlanishini tanlaydi. Bu ba'zan o'zining ma'naviy va shaxsiy o'sishi orqali yoki moddiy qulaylik uchun amalga oshiriladi. Mazkur tanlov yoshlarning qadriyatli yo'nalganligi va refleksiyaga nisbatan qobiliyatidagi farqni aniqlaydi. Ma'naviy imkoniyatlariga ko'ra boy bo'lgan mazkur yosh davri

refleksiyaga nisbatan qobiliyatning rivojlanishida insonga hech narsa bermasligi ham mumkin. V.S. Muxinaning ta'kidlashicha, "mana shu davrni yashab turib, psixologik jihatdan o'smir bo'lib qolishi mumkin" [4].

Refleksiyaning rivojlanishi uchun senzitiv davr – o'smirlik va o'spirinlikdir. Kattalardagi refleksiv qobiliyatni o'rganishga bag'ishlangan tadqiqotlarda (Tulviste, 1985) aniqlanishicha, uning keyingi rivojlanishi maxsus tashkil etilgan ta'lim jarayoni mahsuli bo'lib, o'smirlik va o'spirinlik davrlariga nisbatan jadal sur'atlarda kechmasligi mumkin [7]. Boshqacha qilib aytganda, yillar o'tishi bilan katta kishi hayotiy donoligi bilan o'z intellektual tajribasini boyitib borishi mumkin. Biroq aqlning refleksiv xossalarida bu holat kuzatilmaydi, chunki refleksiyaning avtomatik rivojlanishi mumkin emas [8]. Buning ustiga, tajribada ko'rsatilishicha, o'spirinlardagi aqlning refleksiv intilganligi yillar o'tishi bilan sustlashib boradi.

Shu munosabat bilan savol tug'iladi: o'zi bilan o'zi ichki dialogga ega bo'lgan bunday ajoyib qobiliyatni saqlab qolish va rivojlantirish uchun nima qilish kerak? Nafaqat sog'lom fikr, balki tadqiqot natijalari (Naydenov, 1989; Semenov, 2000) ham shuni tasdiqlaydiki, refleksiyaning inson ongida mavjud bo'lishining yagona usuli – madaniy boyluk va mantiqiy fikrlarga boy muhitdir.

Ta'kidlanishicha, refleksiyaning progressiv o'zgarishi inson ongining "o'ziga yo'nalganligi"ni aks ettirishni doimiy, barqaror va maqsadga muvofiq mustahkamlashdir [5].

Zamonaviy adabiyotlarda refleksiyani rivojlantirishning keng ko'lamdagi metod va usullari mavjud. Quyida insonni refleksiyaga undovchi samarali usul haqida fikr yuritiladi. "Donolikka olib boradigan muhim kalit doimiy va tez-tez savol berishdir", – degan edi fransuz faylasufi Pyer Abelyar. Shunday qilib, refleksiyaga yo'l – o'ziga o'zi savol berish, ularga javob berish hamda savollar va javoblarni tahlil qilishdan iboratdir.

XULOSA

Keltirilgan fikrlardan ko'rinadiki, shaxsda refleksiyaning rivojlanishi davr xususiyatlari bilan uzviy bog'liq bo'lishi mumkin. Shuningdek, shaxsning ijtimoiy hayotda egallagan o'rni, mavqei, atrof-muhitdan bo'layotgan ta'sirlar, ayniqsa, o'zining ichki olamini bilishga nisbatan ishtiyoqning ortishi bilan izohlanadi. Eng muhim jihati – shaxsda refleksiyaning rivojlanishi o'zini o'zi anglash tizimining jadal taraqqiyotini ta'minlaydi.

Yuqoridagi fikrlarga asoslangan holda quyidagi jihatlarni ajratib ko'rsatish maqsadga muvofiq:

- turli yosh davrlarida refleksiyaning rivojlanishi o'ziga xos tarzda kechadi;
- kichik maktab yoshida refleksiyaning shakllanishi egosentrik nutq va egosentrizmning shakllanganligi bilan belgilanadi;
- o'quv faoliyatidagi emosionallik, muvaffaqiyat va muvaffaqiyatsizlik refleksiyaning rivojlanishida asosiy mezon hisoblanadi;
- o'spirinlik davrida shaxsiy refleksiya yaqqol namoyon bo'ladi;
- o'spirinlik davrida refleksiyaning rivojlanishi ulardagi kasbiy o'zini o'zi anglash tizimi bilan bog'liqligi qayd etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Гуткина Н.И. Личностная рефлексия в подростковом возрасте: Автореф. дис. ... канд. психол. наук. – М., 1983.
2. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения: опыт теоретического и экспериментального психологического исследования. – М., 1986.
3. Лисина М.И. Развитие познавательной активности детей в ходе общения со взрослыми и сверстниками // Вопросы психологии. – №4, 1982.
4. Мухина В.С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество. – М.: Изд-во "Академия", 1997.
5. Найденев М.М. Групповая рефлексия в решении творческих задач при различной степени готовности к интеллектуальному труду: Автореф. дис. ... канд. психол. наук. – Киев, 1989.
6. Семенов И.Н. Тенденции психологии развития мышления, рефлексии и познавательной активности: учебное пособие. – М.: Московский психолого-социальный институт; Воронеж: Издательство НПО "МОДЭК", 2000.
7. Тульviste Т.К. О детерминации рефлексии в вербальном мышлении: Дис. ... канд. психол. наук. – М., 1985.
8. Холодная М.А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб.: Питер, 2002.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.